

Врз основа на член 91, став 3 од Законот за животната средина („Сл. весник на РМ“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 129/15 и 39/16) изготвен е

Записник од одржана јавна расправа за
СТУДИЈА ЗА ОЦЕНКА НА ВЛИЈАНИЕТО ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

за проект за експлоатација на минерална сировина бакар на локалитетот Боров Дол, општина
Конче, општина Штип и општина Радовиш

Ден: 19.03.2018 година

Место: Општина Радовиш

Јавната расправа се одржа на ден 19 март 2018 години во салата за состаноци на општина Радовиш, со почеток во 13 часот.

Во продолжение се дадени слики од јавната расправа.

Во прилог 1 е дадена листа на присутни.

На почетокот на присутните им се обрати градоначалникот на општината г-дин Герасим Конзулов со воведен збор со кој ги поздрави присутните, го истакна значењето на рудникот Бучим за општината и отворањето на Боров Дол и им посака успешна работа.

Потоа на присутните им се обрати и извршниот директор на Бучим и управител на Боров Дол, г-дин Николачо Николов, кој ја нагласи повраноста на работата на постоечкиот рудник Бучим во Радовиш и планираната нова инвестиција во рудникот Боров Дол, придобивките од продолжувањето на работата на рудникот Бучим за вработените во компанијата и за општината со отварањето на Боров Дол и заложеноста на двете компании во превземањето на сите потребни мерки за заштита на животната средина.

Јавната расправа за студијата ја водеше г-дин Александар Петковски од министерство за животна средина и просторно планирање, кој ја отвори јавната расправа и на кратко ја образложи управната постапка за оценка на влијанието врз животната средина. Потоа му даде збор на одговорниот за студијата да направи кратка презентација на студијата.

М-р Марјан Михајлов, како одговорен за изработката на студијата, ја презентираше истата, започнувајќи со целите на постапката, начинот на вклучувањето на јавноста, кратко го објасни пристапот и процесот на планирање на работа за изработка на студијата. Понатаму тој ја опиша локацијата на проектот, неговите технички карактеристики, при тоа нагласувајќи дека се работи за проект што единствено предвидува експлоатација на минерални сировини. Со следните слајдови тој на кратко го опиша делот на идентификација и оценка на влијанијата и предвидените мерки за заштита на животната средина, истакнувајќи ја појдовната точна за целата анализа – обемни истражувачки активности за поставување на основна состојба на животната средина. При тоа, тој нагласи дека посебно внимание е посветено на целосно и ефикасно управување со сите води на локацијата и заштита на биолошката разновидност во околината на проектот – потенцирајќи дека основа на сето тоа е идејата проектот колку што може да има минимален еколошки отпечаток врз животната средина. На крај, тој го претстави предлог мониторинг планот за животна средина како инструмент за контрола на ефикасноста на системот за заштита.

Потоа следувааше сесија на прашања и одговори од присутните. Во продолжение се дадени поставените прашања и соодветните одговори.

Прашање:

Васе Здравков

Дали според планската документација рудникот Боров Дол ќе остане само површински коп или после некое време ќе се градат хали за лужење?

Одговор:

Марјан Михајлов

Лужење се врши само на оксидни руди какви што во Боров дол не се утврдени со рударската документација, според кој пак е предвидено само експлоатација, дробење и транспорт на рудата до Бучим.

На тоа се надоврза управителот на боров Дол г-дин Николов кој рече дека не се работи на времена тактика само да се отвори Боров Дол, па после да се размислува за друга концепција, бидејќи за тоа нема ниту технички, ниту финансиски можности, дека Бучим и Боров Дол си требаат еден на друг, бидејќи Бучим има изградена флотација која може уште долго да работи, а рудникот Боров дол има руда која треба да се преработи.

Прашање:**Васе Здравков**

Колку влијание ќе има минирањето за објектите кои се околу Езерото Мантово и самата брана?

Одговор:

Професорот Петковски од Градежниот факултет во Скопје рече дека минирањето во Боров Дол нема да има влијание врз стабилноста на браната. Самата брана Мантово е изградена во 80-тите години на минатиот век, со насип во висина од 50 m, тип земјени брани со централно поставено јадро и се наоѓа во експлоатација веќе 40 години. Браните предизвикувале интерес под дејство на земјотреси, бидејќи уривањето на една брана може да предизвика празнење кое може да има многу штетни последици. Не е проблем уривањето на браната, туку доколку дојде до неконтролирано и нагло празнење на акумулацијата. Тоа се објекти кај кои прво се почнало да се сертифицираат методи за сеизмичка отпорност на конструкции. Објектите во Р. Македонија се доста сигурни на потреси и можат да издржат потреси од 6-7 степени по Рихтерова скала, а вибрациите кои би се добиле од минирање не се ни приближни на силните потреси за кои браните се димензионирани. Браната Мантово е значаен објект во инженерството за брани и се третира како голема брана и при сеизмичкиот мониторинг е забележано дека недостасуваат податоци. Во тоа може да помогне водостопанското претпријатие кое управува со Мантово за да се подобри сеизмичкиот мониторинг и во иднина да има подобри информации за одговорот за таа конструкција. Сите големи брани во Македонија треба да имаат вклучено сеизмографи, еден се става во низводната ножица и да ги регистрира потресите, а еден или два се ставаат во круната на браната. Доколку се случи земјотрес во период на експлоатација, ќе се направи калибрирање на параметрите и може да се проценат идните однесувања на конструкцијата под дејство на силен земјотрес. Вибрациите од експлозиите се многу мали и доколку се постават инструментите ќе се регистрираат, но ќе бидат многу мали и ќе се задржат во домен на еластичен одговор на конструкцијата. Пред и после минирањата конструкцијата ќе биде исто сеизмички отпорна и имајќи предвид кога е планирана и изведена браната кога се користеле други методи за користење на други методи за проценка на сеизмичка отпорност потребно е да се направи евалуација на сеизмичката отпорност. Бучим би можел да му помогне на Водостопанство Мантово финансиски во евалуацијата на оваа отпорност, како општествено одговорна фирма.

Коста Поцков го нагласи значењето на минеролошкиот состав на Боров Дол.

Проф. Томе Герасимовски истакна дека граѓаните на Радовиш не треба да се плашат за својата иднина кога се работи за продолжување на работата на рудникот Бучим. Нема можност за лужење на локацијата на Боров Дол. Во Боров дол има руди со халкопиритска минерализација кои со денешните техники и технологии не подлежат на лужење, туку одат на флотација.

Прашања/Коментар: Столе Георгиев го изнесе своето мислење во врска со студијата:

- Проектот ќе има големо влијание врз воздухот, ќе се зголеми концентрацијата на прашина на место на кое што претходно ја немало. Како тоа ќе влијае врз пчеларството и сточарството? Дел од прашина ќе се исталожи во Езерото и тоа дополнително треба да се мери.
- Третманот на отпадните води да биде посериозен, бидејќи по течението на Крива Лававица се лоцирани и други водни станишта.

- Со проектот ќе се врши расчистување на поголема површина на шума и пасишта и со тоа ќе се направи неповратна деградација на пејсажот кој во иднина нема да се врати во првобитната положба.
- Минарањето ќе биде бучно и ќе има многу вибрации, како ќе се одрази на дивиот свет кој живее таму, главниот коридор за птици поминува над Мантово и Боров Дол? Како минарањето ќе се одрази врз миграционите текови?
- Колкав капацитет може да прими хидројаловиштето на Бучим од новата руда и како тоа ќе влијае на неговиот капацитет и статика?
- Што со развојот на туризмот во регионот, ако рударството е единствена работа во регионот тој регион и нема некоја иднина. Што после завршувањето на работата на Боров Дол? Секаде каде што имало рударство градовите после тоа станувале "ghost towns" и имало најмногу миграции од регионот. Овој проект не е приоритет за економскиот развој градот, штета и жалосно ако еден град зависи само од рударството.

Михајлов одговори:

- Прашината, бучавата и биодиверзитетот се доста важни аспекти за проектот, поради тоа многу обемно и професионално е пристапено кон нив. Година дена се следи состојбата со прашината, бучавата, почвата и водите преку мониторинг. Проценката на влијанијата се базира на соодветна методологија. Се знае колку ќе има дробење, колку ќе се минара, колку камиони ќе поминуваат, сето тоа е вметнато во софтвер и добиени се презентирани резултати. Се планира 24-часовно следењето на квалитетот на воздухот на тие подрачја за да се има увид во состојбата во иднина и да се следи ефикасноста на применетите мерки. Наместо транспорт на руда со камиони, има подвижна трака. Нема фино мелење за да има прашина, туку само дробење до 250 mm. Наведени се сите мерки што е предвидено да се превземаат. Предвидено е редовна супресија за намалување на прашина од камионите кои ќе поминуваат на локацијата.
- Она што е прикажано во студијата за управување со атмосферски и руднички води е доста скапа инвестиција и базира на направени обемни истражувања. Водите поврзани со површинскиот коп се очекува да бидат хемиски изменети води и тие ќе се третираат. Направена е анализа на киселинско-базен потенцијал на јаловината во Ирска, врз основа на што е направено планирањето. Во пробите, во најголем дел од примероците потенцијалот е 0. Во останатиот дел е многу мала.
- Дел од пасиштата се користат сега, во делот на Боров Дол животни нема, поради недостиг на вода и стока не напасува, според информациите од локалното население. Приватните земјишта ќе бидат откупени и ќе бидат соодветно обештетени. Државното земјиште ќе се урбанизира.
- Пејсажот секако ќе биде видно изменет, но затоа има план за ремедијација со годишни активности што треба да го санираат теренот во прифатлива состојба. Дополнително, предвиден е годишен буџет за пошумување при што, покрај на локацијата во договор со општините ќе се врши пошумување и во околината на локацијата на проектот.
- Во однос на бучавата направено е моделирање на влијанијата што покажува отсуство на значајни влијанија.

- Локалитетот Боров Дол е на граница на значајно подрачје за птици, оттука сериозниот пристап во основното истражувањето, а предвидени се и серија соодветни мерки за ублажување и контрола на влијанијата, секако и мониторинг.
- Во однос на економскиот дел, ниту во студијата, ниту во СОЖС не е наведено дека стратегиите на општините и регионите се базираат на рударството. Тоа што е наведено во студијата е дека на таа локација предвидена е нова намена за рударство. За туризам треба можности. Прво е лична егзистенција, потоа е туризам. Се надоврза на коментарот на градоначалникот на општина Конче дека во општини кои се соочуваат со отселување на населението, прво што треба да се размислува е да се обезбедат можности и егзистенција, но не на сметка на се останато. Во моментот, за таа локација има можност за 200 вработувања и таа е реална понуда за 2020 година ставена на маса од страна на инвеститор. Од друга страна, не постои никаква понуда што може да понуди алтернативни можности за населението од социо-економски аспект.

Професорот Мираковски истакна дека на локацијата е предвидено само ископување до 250 m и транспорт на рудата со транспортна лента. Се работи за видливи честички со големи димензии, што не може да патуваат далеку. Направен е модел на дисперзија на ниски, средни и високи струења и може да се види која е зоната на дисперзија на честичките и од кои системи се дисперзира. Се работи за прецизен модел пред се за критични услови, до кои не би требало да се дојде. Истражувањата покажуваат дека зоната е релативно чиста и инвеститорот би требало да ја задржи чистата зона. Кај Брест, Манастир Горна Враштица, Дамјан и Мантово поставени се точки на кои редовно се следат исталожени прашина, се прават и хемиски анализи, релативно ниски се и талозите, ако границата е 250 милиграми исталожена прашина, измерени се 40-80 милиграми, релативно ниски вредности. Ова е една од почистите зони и ако добро се работи може се да се држи под контрола. Дополнително ако се вклучи заштитното зеленило, значително ќе се намалат овие вредности.

Околу вибрациите, Мираковски истакна дека анализиран е истиот. Се користи технологија за целосно искористување на енергијата за дробење при минирање, каде енергијата е разложена во милисекунди, а со тоа и звукот и вибрациите, за разлика од конвенционалното минирање каде доминира импулсна бучава.

Професорот Панов додаде дека ќе се користат нови технологии со многу помала количина на експлозив со гранулација која е прифатлива за рударите. Ќе се настојува да се врши целосно искористување на експлозивот поради економски причини. Боров дол од три страни е заграден со високи масиви, освен од правецот на Мантово. Колку ќе оди експлоатацијата во длабочина, емисиите и вибрациите ќе се минимизираат. Највисоките етажи ќе се отпрашуваат со водени топови. Кога ќе се влегува во длабина ќе има повеќе влага и таму нема прашина, има влага. Транспортната лента ќе биде 7 km долга криволиниска со две пресечни места, заштитена комплетно, електричен повод, отпрашување со погонска затезна станица.

На дискусијата се надоврза г-дин Николов, истакнувајќи дека нема можност за избор меѓу пчеларство, туризам и други можности. Нагласи дека периодот дури работи рудникот треба да се искористи и надоместокот кој го добива општината од Бучим да го користи во нови инвестиции. Сите имаат желби за туризам, но тоа не е реална можност.

Проф. Поцков потенцира дека екологите треба да се информираат поточно и да не шират неистини.

Михајлов истакна дека во недостиг на точни информации лесно се шират гласини. Добро е да се види минирање со нонел и динамит и да се утврди разликата меѓу тие две минирања. Апелираше

и да се направи отворен ден во Бучим за да може сите заинтересирани да се запознаат со работата на рудникот. Николов рече дека Бучим е отворен секој ден и секој може да види.

Професорот Герасимовски истакна дека после тој период од 10 години работа следува истражување и доистражување во период на експлоатација, рудникот се самофинансира и доистражува.

Томе Даневски рече дека во моментите кога се земени пробите е докажано дека нема загадување. Најголемо загадување беше кога Бучим не работеше, пред се поради природното лужење. Има влијание во почвата, но тоа е од порано. Истакна дека младите треба да останат во општината и работно да се ангажираат во Бучим.

Директорот на производство на Бучим Живко Коцев истакна дека хидројаловиштето е објект со највисок потенцијал за ризик и дека од тие причини подлежи на строги законски процедури и дека се мониторира секој ден. Пресметките покажале дека во хидројаловиштето може да се складира новата јаловина од 40 мил. тони која е планирана од преработка од рудното тело Боров Дол. Јаловината се очекува да придонесе за уште подобра стабилизација на хидројаловиштето. Хидројаловиштето во Бучим има две намени, служи за складирање на флотациската јаловина и за снабдување со вода. Со тек на време ќе се намалува функција за снабдување со вода и ќе се дојде до еден крајно стабилен објект. Во последните години се анализира феномен на ликвидација и се направени три студии на Градежниот факултет кои укажале дека хидројаловиштето е стабилно и од сеизмички аспект за земјотреси од 10 степени. Во последните 5 години има поставено систем за следење на вибрации и земјотреси и хидројаловиштето е спремно за безбедно складирање.

Проф. Петковски од Градежниот факултет дополни дека вибрациите што би се јавиле од минирањето се толку мали по интензитет и не може да ја загорзат сеизмичката стабилност на браната Мантово која е димензионирана за посилни потреси. Во однос на тоа дали користењето на хидројаловиштето за одлагање на дополнителни количини на јаловина од Боров Дол може да ја загрози статичката сигурност на браната Бучим истакна дека Бучим е хетерогена брана, која во прва фаза е градена со расекување во низводен правец, а во втора фаза во две етапи е возвишувана со расекување во узводен правец и дополнителен волумен, со хидроциклонирање може јаловичниот песок да се депонира узводно од круната на постојната брана и во никој случај не може да ја загрози статичката стабилност на постојната брана. Дополнителен товар над таложното езеро може само да го притисне и да ги зголеми тоталните материи и да го стабилизира узводно од браната и да обезбеди таложното езеро да биде оддалечено од круната на браната. Тоа значи дека депресивната примарна вода ќе биде на пониско ниво штом ќе дојде во пресекот и тоа ќе доведе до дополнително стабилизирање на самиот објект. Статичката сигурност не би била загорзена.

Назим Алити од МЖСПП укажа дека треба да се разгледува можноста за А ИСКЗ, бидејќи се работи за управување со руднички отпад. Михајлов истакна дека во консултаци со МЖСПП и инвеститорот ќе се разгледа и провери, бидејќи се работи само за експлоатација.

Лидија Зафировска од ДИЖС истакна дека постоечката дозвола на Бучим ќе се дополни со започнување на работата на Боров Дол, потребна е дозвола за зафаќање и испуштање на води и крајбрежниот појас околу акумулацијата треба да се штити од аспект на ерозија.

Откако беше утврдено дека нема дополнителни прашања, Петковски ја затвори јавната расправа со што им се заблагодари на сите присутни за одвоеното време во учеството на истата.

Прилог Листа на присутни

ЛИСТА НА ПРИСУТНИ
 ЈАВНИ РАСПРАВИ за планска и проектна документација, Боров Дол, Општина Радовиш, 19.03.2018

#	Име и презиме	Организација / населено место	Email	Телефон
	Заретина Петрушера	Макемс Сојузи	p.petrova@mapeko.com.mk	071663175
	Оливер Јаков	МНТТ Брзи	oliver.jakov@mtt.mk	020 302 008
	М-р Кевин Попов			071-714 845
	Тразандо Странец	Небратен - С.Брест		029-712-343
	Симеон Милков	Дипломатски центар - ЧЕВРАТОР	simeonmilkov@hotmail.com	077/812-061
	Тоше Јаневски	ЕЛС Радовиш	tomedanevski@elc.mk	076 355 110
	Лазар Роберт	ЕЛС Радовиш		075-309-370
	Сиско Трајков	НСОМ - Радовиш		
	Борис Крстев	НС ОН Радовиш		
	Викица Милошева	Професор во Општински центар за образование Совеситет во ЕЛС	viki-profesorika@elc.mk	070-302-229
	Николајо Николов	Б.З.М.С.	nikolov.n@bzsic.mk	070 302 002
	Слана Ристова	ЕЛС		077 609 326
	Нур Лазар	Зел.		070 730 116
	Енис Омер			070/700-649
	Верка Силева	В.С.С.	ЕЛС	
49	Јаворка Пешева	Г.С.С.	УРГАНСКА ЕЛС	

ЛИСТА НА ПРИСУТНИ

ЈАВНИ РАСПРАВИ за планска и проектна документација, Боров Дол, Општина Радовиш, 19.03.2018

#	Име и презиме	Организација / населено место	Email	Телефон
	Маријан Михајлов	Манеко Сохрине		076 298 297
	Марија Илиева	ЕКС Радовиш	mare_rod@hotmail.com	076-355-115
	ЛАЗАР ГАЗЕЛОВ	ЕКС Радовиш	lgazarov@gmail.com	075-493-191
	Стево Тргов	сох. / Л. Сохрине	stevan18@ymail.com	071-685-137
	Владко Тргов	пензионер - Радовиш		070 306 074
	Вучко ПЕТКОВСКИ	ГФ, СК		071 258 465
	Димитар ТРАЈАНОВ	АПТУ "Боров Дол"	dimitar.trajana@yahoo.com	070 312 053
	Ристе ГОДИНАЛ		RISTE@TG AIC B.PACT	070 666 669
	Ilya Rogozhin	Solway Group	ilya.rogozhin77@gmail.com	
	Ристе САСОВ	бучин 100	rbucin@hotmail.com	071/988123
	СТОЛЕ Георгиев	ЦЕЛОР-радовиш	stole.georgiev@pmail.com	078 462 262
	Колџе СТЕФАНОВ	ПЗС-ПОЗС-Радовиш	raduis@dzs.gov.mk	075 457 577
	Димитар ПЕТРОВ	ГЕОДЕСНОБОО - Скопје	dimitar.lesnovo@pmail.com	075 902 590
	Драган КИЛИЏИЈА	Геодесер Кочани	dz.kocani@pmail.com	
	Слободан СТОЈАНОВ	пензионер		070 302-068
16	МИТКО СТЕВАНОВ	КУЛТУРА		070 568 094

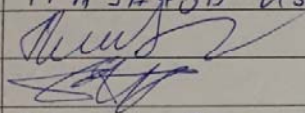
ЛИСТА НА ПРИСУТНИ

ЈАВНИ РАСПРАВИ за планска и проектна документација, Боров Дол, Општина Радовиш, 19.03.2018

#	Име и презиме	Организација / населено место	Email	Телефон
	Мадески Милош	Општина Радовиш	deski@dvez@radovo.com.mk	
	Габријева Ефимија	општина Радовиш	efimija@gazeta.com.mk	
	Стоменова Ана	ЕПС општина Радовиш	stomenova@panos.com.mk	
	Колар Карамир	ЕПС о Радовиш - Сол	kolc.ar@panos.com.mk	071 341 691
	Змире Димитров	ЈУ Мкедонија Муши	dimir-zmirov@juba	070 306-168
	ЦЛО Кристина	Бугарски		
	Атанас Крсто	Ј.П. Палаја	atanas.kristov@lutra.com.mk	
	Јоран Попов	Совет на О Радовиш		071 204 160
	Гинко Милан	НДБ Банин	m.ginkov@nbb.mk	078 435 853
	Сузана Мицева	Катал Вис	suзанa.miceva@gmail.com	
	Александар Петров	МЖСПП	alexpetkov@mjsp.gov.mk	076 553 468
	Саша Улиа	МЖСПП	s.ilia@mjsp.gov.mk	072 201 000
	НАЗИМ АЛИЧ	МЖСПП	malici@mjsp.gov.mk	076 445 942
	Владко Абаџоски	МЖСПП	v.abazovski@mjsp.gov.mk	075 240 973
	Лидија Зафировска	БНЗ	l.zafirovska@sei.gov.mk	076 44 5940
32	ВЕОЛЕТА ПАКЗОВА	АДП	v.panzova@sei.gov.mk	076 446-252

ЛИСТА НА ПРИСУТНИ

ЈАВНИ РАСПРАВИ за планска и проектна документација, Боров Дол, Општина Радовиш, 19.03.2018

#	Име и презиме	Организација / населено место	Email	Телефон
1	САРЕ САРАЃИЌОСКИ	ДПТЈ-Буџин-ДОО		070/790-097
52	МАСЕ ЗАРЕТКОВ	РАДОВОШКИ КЛУБ УРАТ		075/93 172
71	ТРАУАНОВ ИСИ	ПЕЧУЧОЦЕР		076540429
				
54	Ристо Спасов	СОВЕТ НА О. РАДОВИШ		078-438-439
57	Александар Наumosки	ККБ	Aleksandar.naumoski@gmail.com	071354601